

בס"ד. ש"פ שלח, מבה"ח תמוז, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

ויהס כלב את העם אל משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה¹. וידוע הדיוק בזה², מהו אומרו (ויהס כלב את העם) אל משה, וכי הי' הדבר נוגע אל משה יותר מכולם, ולכאורה הול"ל סתם ויהס את העם. וגם, מהו אומרו כי יכול נוכל לה, לאחרי שכבר אמר עלה נעלה וירשנו אותה. וגם צריך להבין מ"ש בגמרא³ אם יאמר (משה) עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו (בתמי"), עלה נעלה וירשנו אותה, דלכאורה, למה נקט הדוגמא דעשו סולמות ועלו לרקיע, שזהו דבר שהוא בבחי' נמנעות⁴ (ע"פ תורה), ומהי השייכות דעשו סולמות ועלו לרקיע להכניסה לארץ.

(ב) **ויובן** בהקדם המבואר בדרושי חסידות⁵ (על יסוד המבואר בספרי קבלה) בפירוש דברי הגמרא⁶ בנוגע לטענת המרגלים שאמרו כי חזק הוא ממנו, אל תקרי ממנו, אלא ממנו כביכול, אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם, שכליו קאי על הכלים דתוהו שנשברו ועי"ז נפלו למטה ניצוצי קדושה מעולם התוהו, שהכוונה בזה היתה כדי שיתבררו ויזדככו הניצוצות ע"י עבודת האדם שהוא מעולם התיקון, ועל זה היא טענת המרגלים, שאפילו בעה"ב, שבעה"ב עכשיו הוא אופן ההנהגה דעולם התיקון, אינו יכול להוציא את כליו, היינו, שעולם התיקון אינו יכול לברר את ניצוצות הקדושה דעולם התוהו, להיותם במדריגה נעלית יותר מעולם התיקון.

והענין בזה, דהנה ידוע⁷ שסיבת שבירת הכלים דעולם התוהו היא מפני שבעולם התוהו היו אורות מרובים, משא"כ בעולם

תקכב. יהל אור ע' שדמ. סהמ"צ להצ"צ קפה,
 ב. וראה ד"ה לה"ע טענת המרגלים דש"פ
 שלח, מבה"ח תמוז תשכ"ה פ"ב ואילך
 (סה"מ תשכ"ה ס"ע שו ואילך).
 (6) ראה עץ חיים שער הכללים פ"א
 ואילך. שער י (שער התיקון) פ"ה. שער יא
 (שער המלכים) פ"א"ב.

(1) פרשתנו יג, ל.
 (2) ראה רד"ה ויהס כלב תרד"ע (המשך
 תער"ב ח"א ע' תקיד). אעת"ר (סה"מ אעת"ר
 ע' קיז).
 (3) סוטה לה, א (הובא בפרש"י עה"פ).
 (4) ראה גם גו"א כאן.
 (5) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ט ע'
 רכא. אוה"ת פרשתנו ע' תנא. ע' תנח. ע'

התיקון האורות הם מועטים. וידוע הפירוש באורות מרובים דתוהו⁷, שאין הכוונה שהם מרובים רק בכמות, אבל הם באותו הסוג כמו האורות דתיקון, אלא כמשנ"ת במאמר שלפנ"ז⁸ שהאורות דתוהו הם בעילוי שבאין ערוך לגמרי מהאורות דתיקון. וכמו שנת"ל דוגמא לזה באורות דתיקון גופא, דהנה אמרו רז"ל⁹ שהאור שנברא ביום הראשון הי' אדה"ר צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, דקאי על ב' הסופין דב' העולמות הכלליים, עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא, וכאשר ראה הקב"ה שאין העולם כדאי להשתמש בו, עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא¹⁰, ונשאר רק אור החמה, אור הלבנה, אור האבוקה ואור הנר, שאורות אלו אינם בערך כלל לאור שנברא ביום ראשון. ומזה מובן במכ"ש בנוגע לחילוק שבין אורות דתוהו לאורות דתיקון, שהאורות דתוהו גדלה מעלתם מהאורות דתיקון באופן שבאין ערוך לגמרי, וזהו שנקראים אורות תקיפין¹¹. וזהו גם הסיבה לכך שהכלים שבעולם התוהו הם מועטים, כ"י¹², מצד גודל מעלת האורות, נעשה ענין הכלים באופן של מיעוט, היינו, שהכלים אינם מודדים ומגבילים את האורות, ומכ"ש שאינם מעלימים ומסתירים עליהם. ומצד השייכות של הכלים דתוהו לאורות דתוהו, שהרי כל כלי יש לו שייכות אל האור, ובפרט הכלים דתוהו שסיבת המיעוט שלהם היא בגלל ריבוי האורות, הנה כאשר הכלים נשכרו (מצד ריבוי האורות) ונפלו למטה עד לעולם שאין למטה ממנו, נפלו עמהם גם ניצוצים מהאורות המרובים ותקיפים דתוהו. ומצד גודל מעלת האורות דתוהו לגבי אורות דתיקון, יש מקום לטענת המרגלים שאפילו בעה"ב אינו יכול להוציא את כליו, שאין בכח עולם התיקון לברר את הניצוצות דעולם התוהו שלמעלה באין ערוך ממנו.

ג) **וענינו** בעבודה, דהנה ידוע ששרש נפש האלקית הוא מעולם התיקון, ושרש נפש הבהמית הוא מעולם התוהו. וזהו שנה"ב אקדמי' טעניתא¹¹, וכמו שנקרא יצה"ר מלך זקן וכסיל¹², כיון שבא לאדם קודם היצ"ט (שבא רק בהיותו בן י"ג שנה), שנקרא ילד מסכן וחכם¹², ולכן רוצה שתהי' לו שליטה וממשלה למלך על העיר קטנה¹³, זה הגוף¹⁴. וכידוע בענין עשו שהוא הבכור, שקודם ליעקב, שקדימה זו

(7) סה"מ תרכ"ו ע' צו ואילך.

(8) ד"ה חביבין ישראל דיום ב' דחג

(11) ראה זח"א קעט, סע"א ואילך.

(12) ראה קהלת ד, יג וקה"ר שם.

(13) קהלת ט, יד.

(14) נדרים לב, ב. וראה תניא פ"ט.

(9) חגיגה יב, א. ב"ר פי"ב, ו.

(10) ראה תורת חיים בראשית ט, א. יב, ג.

היא לא רק בזמן, אלא גם במעלה, כיון שהשרש דעשו הוא בעולם התוהו שקדם לעולם התיקון, לא רק בזמן (שהו"ע סדר ההשתלשלות כו'), אלא גם במעלה וחשיבות ותיקפות כו'.

וכן הוא גם בענין מוחין ומדות¹⁵, דהנה אמרו רז"ל¹⁶ לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארוז, דארוז הוא עץ קשה ביותר שאין יכולים להטותו לשום צד, וכמו"כ איש הקשה במדותיו שאין יכולים להטותו כו'. וכידוע שבמדות יש תוקף גדול יותר מאשר בשכל (וכמו התוקף דעולם התוהו), והיינו, לפי שהמדות מושרשים בבחי' הרצון שלמעלה מן המוחין, ולכן אין השכל יכול להפוך את המדות, והיינו, שמי שהוא איש החסד, לא ישתנה לעולם לאיש הגבורה, וכן להיפך, שמי שהוא בטבע הגבורה, לא ישתנה להיות בטבע החסד, והיינו, שהשכל יכול לפעול במדות ענין של חלישות בלבד, או לפעול שהתגלות המדות תהי' בציוור של קדושה, וכמו במדת האהבה, לשנותה ולהפכה מאהבת עוה"ז לאהבת הוי', ועד"ז בשאר המדות, אבל אין בכח השכל להפוך את מהות המדות מחסד לגבורה וכיו"ב, והיינו לפי ששרש המדות הוא למעלה מהמוחין [ובכדי לשנות ולהפוך את מהות המדות צריכים עבודה מיוחדת, שלמעלה מטעם ודעת כו', אבל מצד השכל עצמו, אי אפשר להפוך את מהות המדות], ואדרבה, כאשר המדות הם בתוקף, הרי הם פועלים נטי' במוחין.

ד) אמנם תכלית הכוונה היא שהמוח יהי' שליט על הלב¹⁷, והנהגת המדות תהי' ע"פ המוחין דוקא, והיינו, שהמוחין יפעלו בירור וזיכוך בהמדות, וכמארז"ל הנ"ל לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארוז, שענין זה נעשה ע"י ההתבוננות במוחין, שע"ז פועלים במדות (שמצד עצמם הם באופן דקשה כארוז) שתהי' הנהגתם ע"פ המוחין. ובפרטיות יותר, הנה הגדלת המדות היא מן המוחין, ויש בזה ג' מדריגות דעיבור יניקה ומוחין¹⁸. דהנה¹⁹, בחי' עיבור הוא כמו עד"מ הולד במעי אמו שהוא מקופל ראשו בין ברכיו כו'²⁰, היינו, שההתגלות

18) ראה ד"ה ויהס כלב הנ"ל (המשך תער"ב שם ע' תקטז ואילך).
19) ראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' רסט ואילך. ע' רעח ואילך. ובכ"מ.
20) נדה ל, ב.

15) בהבא לקמן — ראה גם המשך תער"ב שם ע' תקח ואילך. וראה גם ד"ה להבין ענין טענת המרגלים תשט"ו (סה"מ תשט"ו ע' קסב ואילך).
16) תענית כ, א.
17) זח"ג רכד, א.

היא רק בחי' נה"י בלבד, ואילו חב"ד וחג"ת הם בקטנות והעלם. ובחי' יניקה היינו שנעשית התגלות המדות הבאים ע"י השגה והתבוננות, אלא שזהו רק מדריגת השכל ששייכת למדות, שענינו הוא לפעול הגדלת המדות, באופן שיהי' המוח שליט על הלב. ותכלית ההגדלה היא בחי' מוחין, והיינו, שההתבוננות היא בעצם הענין, בבחי' הפשטה מלבושי ההשגה, ואז הנה האור שמאיר במוח נמשך ומאיר בגילוי גם בלב, והיינו, שהמדות הם במדריגת המוחין.

אך כדי שתהי' הגדלת המדות מן המוחין והנהגתם ע"פ המוחין, צריכים לפעול תחילה חלישות וביטול כללי בהמדות, שלא יהיו בתוקף גדול כפי שהם מצד עצמם (כמו המדות דתוהו שהם בבחי' תוקף האור), שאז אינם בטלים אל המוחין, ואינם כלים לאור המוחין. וענין זה נעשה ע"י האור שלמעלה מהשכל השורה במוחין, דהיינו בחי' החכמה, כח מ"ה, שהיא בחי' אין וביטול, ועי"ז נעשה חלישות המדות, שתוכל להיות הגדלת המדות מן המוחין והנהגתם ע"פ המוחין.

ה) וזהו ויהס כלב את העם אל משה. דהנה, נת"ל שטענת המרגלים שאין בעה"ב יכול להוציא את כליו, שזהו מצד התוקף דעולם התוהו, שזהו גם ענין תוקף המדות באופן שאינם יכולים להתברר ע"י המוחין, שיהי' המוח שליט על הלב. ועז"נ ויהס כלב את העם אל משה²¹, דפירוש ויהס הוא מלשון שתיקה²², וידוע ששתיקה הו"ע הביטול, והיינו בחי' חלישות וביטול המדות. וכיון שהכח על זה הוא ע"י שם מ"ה, לכן נאמר ויהס גו' אל משה, כידוע שמשה הוא בחי' שם מ"ה²³, שממנו נמשך הכח לפעול הביטול במדות דתוהו. וזהו גם מה שאמר עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה, דפירוש ירשנו אותה הו"ע ירושת האורות דתוהו²⁴, שזה נעשה ע"י הביטול באופן של התעסקות והתלבשות, בבחי' ביטול פרטי, וההקדמה לזה היא ע"י שפועלים תחילה חלישות וביטול כללי, שזהו אומרו כי יכול נוכל לה, בדרך נתינת טעם, שהטעם שיכול להיות הביטול הפרטי (וירשנו אותה) הוא בגלל שפועלים תחילה

24) ראה לקוטי תורה להאריז"ל פינחס (בטעמה"צ — ד"ה מצות ירושה ונחלה). מאו"א י, כט (הובאו באוה"ת בראשית יז, רע"א). מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שסז. אוה"ת ברכה ע' איתתנה. סה"מ תרנ"ד ע' ל ואילך. תש"ב ע' 64 ואילך. ועוד.

21) בהבא לקמן — ראה סד"ה ויהס כלב הנ"ל (המשך תער"ב שם ע' תקכג ואילך).
22) ראה בארוכה בהשיחה שלאחרי המאמר (לקמן ע' 125 ואילך. וש"נ).
23) ראה תו"א יתרו סח, סע"ב ואילך.
מג"א צט, ג. תורת חיים שמות מג, ד. וארא עט, ד. ובכ"מ.

החלישות והביטול כללי. וכידוע שהביטול הכללי הוא הכנה לבירור הפרטי. וכמו שהוא בעבודת האדם בכל יום, שהתחלת העבודה היא באופן של הודאה כללית, החל מאמירת מודה אני, ואח"כ באמירת הודו להוי', ועד לשמו"ע שאז האדם הוא כעבדא קמי מרי'²⁵, שכל זה הוא הביטול הכללי, ועי"ז יכול להיות אח"כ הבירור הפרטי בכל עניני האדם ועסקיו במשך כל היום (ועד"ז ביושבי אוהל, שגם במשך כל היום עיקר עסקם הוא בלימוד התורה, הרי זה לאחרי הביטול הכללי שע"י ההכנה וההתבוננות שבתחלת הלימוד, כמבואר בתניא²⁶). ומה שאמר אם יאמר (משה) עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו (בתמי'), עלה נעלה וירשנו אותה, הרי זה להורות על הביטול שלמעלה מטו"ד, שזהו הנתינת כח לפעול החלישות והביטול הכללי, שע"י יוכל להיות אח"כ הבירור הפרטי. והטעם שכל זה נעשה ע"י כלב²⁷, לפי שכלב בגימטריא אליהו ובגימטריא ב"ן²⁸, וידוע שאליהו הי' בחי' ב"ן דמ"ה²⁹, ולכן הוא הממוצע להמשיך מבחי' מ"ה לבחי' ב"ן (שזהו"ע ויהס כלב את העם אל משה, להמשיך הביטול מבחי' מ"ה דמשה לבחי' ב"ן של העם), כיון שכלול משניהם. וזהו גם מ"ש באליהו והשיב לב אבות על בנים³⁰, דענין אבות ובנים ברוחניות הוא מוחין ומדות, ופעולת אליהו היא להשיב לב אבות על בנים, היינו, שהמוח יהי' שליט על הלב, ועד שיפעל הפיכת המדות כו', כפי שיהי' בשלימות בביאת משיח צדקנו, שיבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

פ"ד.

(29) פרי עץ חיים שער הק"ש פ"ח. מאורי אור א, קמא. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתקנו. תקס"ו ח"א קעח ואילך. (30) מלאכי ג, כד.

(25) שבת י, א.

(26) ספמ"א (נח, ב).

(27) ראה גם אוה"ת פרשתנו הוספות ע' 25 (בהוצאת קה"ת, תשנ"ז).

(28) עץ חיים שער מח (שער הקליפות)